

WANDELPUZZELTOCHT

Leeuwarden

Oldehove - Keramiekmuseum "Prinsessehof" - Stadhoudelijk Hof - Fries Museum - Gabbemagasthuis - Grote of Jacobijnerkerk - Natuurmuseum Fryslân en nog veel meer!

Afstand: 5 km

Wandelpuzzeltocht door Leeuwarden Welkom in de trotse hoofdstad van Friesland!

- In deze wandelpuzzeltocht van iets meer dan 5 km worden 30 multiple choice vragen gesteld over allerlei interessante bezienswaardigheden die je op je route door Leeuwarden zult tegenkomen. De antwoorden op deze vragen zijn soms eenvoudig te vinden op informatieborden die vlak bij - of tegen de gevel van - de desbetreffende bezienswaardigheid zijn aangebracht. Er zijn echter ook een aantal vragen die je niet zo maar 1-2-3 kunt beantwoorden. Hierbij is het de bedoeling dat je de bezienswaardigheid, het museum of attractie daadwerkelijk bezoekt óf raad vraagt bij de VVV c.q. de plaatselijke bevolking. Uiteraard staat het je vrij om het internet te raadplegen. Kortom: Aan jou de keuze hoe je de puzzeltocht maakt!
- Het is niet noodzakelijk om de wandelpuzzeltocht vanaf vraag 1 te doorlopen. Je bepaalt zelf bij welke vraag je wilt beginnen;
- In de puzzel kom je achter de antwoorden bij vraag 16 t/m 30 de volgende notatie tegen: A<getal> -> P<getal>. Voorbeeld: A3 -> P7. Dit betekent dat de letter achter het antwoord op vraag 3 de 7^e letter vormt van de oplossing van deze wandelpuzzeltocht (NB: De letter "A" staat voor "Antwoord", de "P" voor "Positie");
- De tocht kan het beste in de periode **april t/m half oktober** worden gemaakt. De kans dat alle toeristische voorzieningen open zijn, is dan het grootst.
- Alle antwoorden van deze wandelpuzzeltocht kun je terugvinden op: <https://www.puzzeltochtonline.nl/wandelpuzzeltochten/nederland/friesland/leeuwarden/antwoorden>
- Heb je vragen over deze wandelpuzzeltocht? Laat het ons weten via: info@puzzeltochtonline.nl.
- We wensen je veel plezier toe bij het maken van deze wandelpuzzeltocht!

Noorderstadsgracht gezien vanuit de Prinsentuin

Belduna

Us Mem

Willemskade

Colofon

Tekst, fotografie en vormgeving:

Marco Durieux

Copyright puzzeltocht:

©2017-2022 Belduna

We beginnen onze wandelpuzzeltocht bij één van de uitgangen van parkeergarage "Oldehoofsterkerkhof". Aan de westkant van dit plein bevindt zich de markante toren "Oldehove".

1. Hoeveel meter staat deze toren uit het lood?
- a. 1,29 meter
  - b. 1,68 meter
  - c. 1,97 meter
  - d. 2,24 meter

P
Y
E
G

Aan de zuidzijde van de Oldehove staat het **standbeeld** van **Pieter Jelle Troelstra (1860-1930)**.

2. Welke activiteit van Troelstra wordt niet vermeld op het informatiebord op de sokkel van zijn standbeeld?
- a. Steatsman (Staatsman)
  - b. Strider (Strijder)
  - c. Dichter
  - d. Abbekaat (Jurist)

H
W
O
F

We lopen terug naar de oostzijde van het Oldehoofsterkerkhof en vervolgen onze tocht door de Grote Kerkstraat. Op huisnummer 9 zien we het **Keramiekmuseum "Princessehof"**.

3. Welke prinses heeft in deze hof gewoond?
- a. Prinses Maria Louise van Hessen-Kassel (1688-1765)
  - b. Prinses Anna Charlotte Amalie van Nassau-Dietz (1710-1777)
  - c. Prinses Anna van Hannover (1709-1759)
  - d. Prinses Wilhelmina Carolina van Oranje-Nassau (1743-1787)

E
A
B
L

Op Grote Kerkstraat 29 zien we de **Buma Bibliotheek**: een informatiecentrum voor de klassieke oudheid.

4. Welk jaartal staat vermeld bij het wapenschild (zie afbeelding rechts) aan de rechtermuur van de voortuin?
- a. 1590
  - b. 1595
  - c. 1600
  - d. 1605

E
V
H
O

We wandelen enkele meters terug en slaan linksaf de Bollemanssteeg in. Aan het eind van deze steeg zien we schuin links voor ons, op het adres Bagijnestraat 42a, het **Boomsma Beerenburgermuseum**.

< Boomsma Beerenburgermuseum

5. Wanneer spreekt men van een Beerenburger?
a. Als de kruiden op basis van vruchtenlikeur worden getrokken	L
b. Als de kruiden op basis van brandewijn worden getrokken	A
c. Als de kruiden op basis van jenever worden getrokken	H
d. Als de kruiden op basis van sherry worden getrokken	Z

Even verderop, op Bagijnestraat 57, vinden we aan onze linkerhand het **Patershuis**.

6. Wat was de functie van dit huis rond het jaar 1500?
a. Het diende als zetel van de bisschop van Friesland	D
b. Het diende als hoofdgebouw van het kloostercomplex van de Grauwe Bagijnen	R
c. Het diende als bijgebouw van het katholieke weeshuis	I
d. Het diende als opleidingsinstituut voor jonge paters	V

Aan het einde van de straat slaan we linksaf en komen terecht op het Raadhuisplein. Aan de oostzijde van dit plein bevindt zich het statige **oude stadhuis van Leeuwarden**.

7. Welk opschrift staat genoemd in gouden letters boven de hoofdingang van het stadhuis?
a. Viribus unitis (Met vereende krachten)	M
b. Concordia - Integritas - Industria (Eendracht - Onberispelijkheid - Vlijt)	R
c. Fortis et Liber (Sterk en Vrij)	G
d. Pace et Justitia (Vrede en Gerechtigheid)	E

Het Stadhuisplein gaat over in het Hofplein. Hier treffen we het standbeeld van "**Us heit**" (Onze vader).

8. Wie noemen de Friezen "Us heit"?
a. Willem van Oranje (1533-1584)	A
b. Willem Lodewijk van Nassau-Dillenburg (1560-1620)	T
c. Ernst Casimir van Nassau-Dietz (1573-1632)	B
d. Frederik Hendrik van Oranje (1584-1647)	U

Direct achter het standbeeld van "Us heit" zien we, op Hofplein 29, het **Paleis "Stadhouderlijk Hof"**.

9. Uit welke twee huizen is het Stadhoudersplein ontstaan?
a. Uit het Hofmeesterspand en de Frysiastins	T
b. Uit het Rentmeesterspand en de Dekamastins	S
c. Uit het Hofmeesterspand en de Dekamastins	J
d. Uit het Rentmeesterspand en de Frysiastins	N

Aan het oostelijke einde van het Hofplein wandelen we rechtsaf de Sint Jacobsstraat in. Na circa 160 meter komen we uit op de Nieuwestad en zien we schuinrechts van ons de Waag aan het Waagplein.

10. Welk gebeeldhouwd dier bevindt zich op de hoeken boven de luifel van de **Waag**?

a. Een leeuw	D
b. Een koe	S
c. Een paard	I
d. Een zwaan	W

We wandelen over de Nieuwestad verder in westelijke richting (rechts van ons bevindt zich een gracht). Na 180 meter slaan we linksaf de Oude Doelesteeg in. Aan het einde van deze steeg komen we terecht op het Wilhelminaplein. Rechts zien we op huisnummer 1 het **Paleis van Justitie**.

11. Welke bouwstijl heeft dit gebouw?
a. Traditionalisme	R
b. Neoclassicisme	E
c. Rationalisme	C
d. Neogotiek	P

Aan de oostzijde van het Wilhelminaplein vinden we op huisnummer 92 het moderne **Fries Museum**.

12. Welk museum is ondergebracht in dit gebouw?
a. Het Verzetsmuseum	N
b. Het Fries Schaatsmuseum	K
c. Het Kaatsmuseum	U
d. Het Fries Landbouwmuseum	A

We lopen rechts om het Fries Museum heen en bereiken het Zaailand. Na circa 185 meter zien we rechts de **Beurs** (Wirdumerdijk 34). Vlak voor de linkerzijde van dit gebouw staat een informatiebord over de voormalige vestingwerken van Leeuwarden.

13. In welke periode is de stadsgracht rondom Leeuwarden grotendeels gegraven?
a. 1481 – 1486	Z
b. 1481 – 1489	E
c. 1481 – 1494	Y
d. 1481 – 1496	I

We wandelen over de Nieuweweg (de Stadsgracht ligt rechts van ons) naar de **Blokhuispoort**. Deze poort aan het Blokhuisplein 40 gaf in de periode 1661 - 2008 toegang tot een zwaar bewaakt gevangeniscomplex. Tegenwoordig bevinden zich in dit gebouw talrijke mini-ateliers en een gezellig eetcafé. Op een informatiebordje, bevestigd aan de binnenkant van de poort, staat vermeld wie in 1499 de stichter was van dit ooit als residentie aangelegde gebouw.

14. Wie was deze stichter van het Blokhuis?
a. Hugo van Leijsenick	E
b. Willebrord van Schaumburg	R
c. Ulrik Cercksema	H
d. Albrecht van Saksen	F

We lopen terug over de slotgracht, steken de drukke weg over en gaan rechtsaf. Na ongeveer 55 meter gaan we rechtdoor de Druifstreek in. Bij de eerste straat gaan we rechtsaf. We bevinden ons nu op de Nieuwe Oosterstraat. Aan het einde van deze straat gaan we rechtdoor de Oosterbrug over en komen terecht in de Wijbrand de Geeststraat. Na een kleine 120 meter zien we links - op huisnummer 42 - het fraaie **Gabbemagasthuis**.

15. Welke stelling over de geschiedenis van dit gasthuis is onjuist?
- a. Het tegeltableau boven de ingang geldt als specifiek Art Nouveau element V
  - b. In 1906 besloten de beherende voogden van het Oud Burger Weeshuis tot nieuwbouw en verplaatsing naar de Wybrand de Geeststraat K
  - c. Het gebouw heeft een traditionele U-vormige plattegrond A
  - d. Abbe Freerks Gabbema liet in 1634 twaalf woningen bouwen op het terrein van de moestuin van het Jacobijner klooster, achter de Grote Kerk B

We keren om en wandelen via de Oosterbrug de Nieuwe Oosterstraat weer in. Bij de derde straat slaan we rechtsaf de Tweebaksmarkt in. Op huisnummer 48 zien we het gebouw "**De Vier Pelikanen**".

16. Welke stelling is onjuist?
- a. In dit pand bevindt zich het kleinste theater van Europa A8 -> P7
  - b. Het pand diende als bijkantoor van de levensverzekeringsmaatschappij "Utrecht" A8 -> P11
  - c. Aan de voorgevel bevindt zich een mozaïek dat een pelikaan met kuikens voorstelt A8 -> P3
  - d. Het pand is in Jugendstil bouwstijl uitgevoerd A8 -> P5

We lopen een paar meter terug en slaan rechtsaf de Korfmakerstraat in. Aan het einde van deze straat gaan we rechtsaf de Heerestraat in. We bereiken vervolgens de Korfmakerspijp. Op dit plein staat het **standbeeld** van **Mata Hari (1876-1917)**.

17. Wat was de echte naam van deze exotische Nederlandse danseres?
- a. Margaretha Geertruida Zelle A6 -> P15
  - b. Marlena Sophia Zelle A6 -> P2
  - c. Marianne Alexandra Zelle A6 -> P8
  - d. Mariëtte Hendrica Zelle A6 -> P13

Vanaf de Korfmakerspijp kiezen we de rechterzijde van de Voorstreek (links van ons bevindt zich een gracht). Na ongeveer 130 meter slaan we rechtsaf de Koningstraat in. Aan het einde van deze straat lopen we links de Turfmarkt op. Op huisnummer 11 zien we het statige gebouw van de **Kanselarij**. Op het bordes staan vier stenen leeuwen. Deze leeuwen dragen de wapenschilden van de vier kwartieren van Friesland.

18. Welk Fries kwartier wordt afgebeeld op het meest rechtse wapenschild?
a. Zevenwolden	A4 -> P14
b. De Steden	A4 -> P10
c. Westergoe	A4 -> P3
d. Oostergoe	A4 -> P9

We wandelen verder tot het einde van de Turfmarkt en slaan linksaf de Tuinen in. Op de hoek van de Tuinen en de Voorstreek (huisnr. 58) staat de **Centraal Apotheek**.

19. Welke griekse godin wordt op het polychroom tegeltableau aan de voorzijde van deze apotheek afgebeeld?
a. Hygieia	A12 -> P12
b. Hera	A12 -> P1
c. Iris	A12 -> P6
d. Demeter	A12 -> P4

We vervolgen onze tocht over de Voorstreek (links van ons ligt een gracht). Bij de tweede straat gaan we rechtsaf de Amelandshof op. Recht voor ons zien we op Bonifatiusplein 20 de **Bonifatiuskerk**.

20. Wie was de architect van deze kerk?
a. A.C. Bleijs (1842-1912)	A10 -> P15
b. A.B. Troost (1832-1900)	A10 -> P2
c. P.J.H. Cuypers (1827-1921)	A10 -> P13
d. C. Vermeijs (1828-1889)	A10 -> P7

Voor het beantwoorden van de volgende vraag moeten we in de **Grote of Jacobijnerkerk** zijn. Om deze te bereiken, keren we via de Amelandshof terug naar de Voorstreek. We slaan rechtsaf (links van ons ligt de gracht). Bij de eerste brug wandelen we linksaf over deze gracht heen en komen terecht in de Nieuweburen. Bij de tweede weg links slaan we linksaf de Monnikemuurstraat in. Na een kleine 60 meter zien we aan onze rechterhand op Bredeplaats 4: de Grote of Jacobijnerkerk.

21. Hoeveel wapenschilden bevinden zich aan de muur rondom de grafkelder van de Friese Nassau's?
a. 8	A5 -> P13
b. 9	A5 -> P11
c. 10	A5 -> P1
d. 11	A5 -> P6

Nadat we de Grote of Jacobijnerkerk via de hoofdingang hebben verlaten, slaan we linksaf en lopen via het Jacobijnerkerkhof de Grote Kerkstraat in. Op huisnummer 222 zien we de **Walse kerk**.

22. Welke katholieke orde maakte vóór de reformatie in 1580 gebruik van deze kerk?
a. Dominicanessen	A1 -> P6
b. Karmelietessen	A1 -> P14
c. Norbertinessen	A1 -> P5
d. Augustinessen	A1 -> P10

We wandelen verder naar Grote Kerkstraat 212.

23. Welke stelling over dit hoekhuis is onjuist?
- a. Van 1883-1898 woonde hier de familie Zelle, waarvan de dochter later als de danseres Mata Hari beroemd werd A9 -> P7
  - b. Op de benedenverdieping was ooit een hoeden- en pettenzaak gevestigd A9 -> P2
  - c. In het pand zit tegenwoordig het "Frysk Letterkundich Museum en Dokumintaasjesintrum" A9 -> P11
  - d. Het pand bevindt zich op het hoogste punt van Leeuwarden A9 -> P4

We gaan rechtsaf de Pijlsteeg in. Aan het eind van deze steeg zien we links de fraaie gebouwen van het **Nieuw Sint Anthony Gasthuis**.

24. Welke naam komt niet voor op de voorgevel van één van de vleugels van dit gasthuis?
- a. Ripperda A14 -> P5
  - b. Minnema A14 -> P2
  - c. Auckema A14 -> P8
  - d. Burmania A14 -> P12

We keren om en gaan, in plaats van rechtsaf opnieuw de Pijlsteeg in, nu rechtdoor en bereiken het Schoenmakersperk. Voor ons zien we, op huisnummer 2, het **Natuurmuseum Fryslân**.

25. In welk gebouw is dit museum ondergebracht?
- a. In het Nieuwe Stadsweeshuis A3 -> P14
  - b. In het Nieuwe Stadshospitaal A3 -> P8
  - c. In het Nieuwe Stadsrechtshof A3 -> P10
  - d. In het Nieuwe Stadsarchief A3 -> P13

We lopen verder langs de rechterzijde van het Natuurmuseum Fryslân en bevinden ons in de A.S. Levissonstraat. Deze straat komt uit op het Jacobijnerkerkhof. Direct links, op huisnummer 7, zien we de poort naar het **Erf van het Boshuisengasthuis**.

26. Wie was de stichteres van dit hofje in 1652?
- a. Saskia van Uylenburgh A15 -> P10
  - b. Foekje Dillema A15 -> P9
  - c. Anna van Eysinga A15 -> P8
  - d. Eeltje Halbertsma A15 -> P4

We verlaten het hofje en slaan 2 maal linksaf. We zijn nu op de Bredeplaats. Aan de linkerkant zien we opnieuw een hofje. Deze keer met de ludieke naam "**Luilekkerland**".

Erf van het Boshuisengasthuis >

27. Welke stelling is onjuist?
- a. Het hofje werd in 1716 gesticht door de parochie van de katholieke kerk A13 -> P11
  - b. Het hofje bestond oorspronkelijk uit 14 gratis kamers A13 -> P15
  - c. De kamers waren niet groter dan 4x4 meter A13 -> P7
  - d. Op deze plek lag de Appelhof van het Jacobijnerklooster A13 -> P6

Aan het einde van de Bredeplaats wandelen we linksaf de Groeneweg op. Na 120 meter steken we rechtsaf deze weg over en bereiken de fraai aangelegde Prinsentuin. Midden in deze oase van rust ligt het **Pier Pandermuseum**.

28. Welk beroep oefende Pier Pandersma (1864-1919) uit?
- a. Kunstschilder A2 -> P11
  - b. Etser A2 -> P5
  - c. Beeldhouwer A2 -> P4
  - d. Striptekenaar A2 -> P7

We wandelen langs de parkvijver en komen weer op de Groeneweg terecht. Recht tegenover ons, op de hoek Groeneweg/Doelestraat, zien we de **Fryske Akademy**.

29. Hoeveel Friese wapenschilden zijn bevestigd aan de hoekgevel?
- a. 22 A11 -> P12
  - b. 23 A11 -> P9
  - c. 24 A11 -> P5
  - d. 25 A11 -> P8

Direct rechts van de Fryske Akademy vinden we op Doelestraat 8 het **Coulonhûs**.

30. Wie was Anthony Coulon (1681/1684-1753)?
- a. Leerling van hofarchitect Daniël Marot (1661-1752) A7 -> P2
  - b. Opperstalmeester van de Friese stadhouder Johan Willem Friso (1687-1711) A7 -> P4
  - c. Leermeester van amateur-astronoom Eise Eisinga (1744-1828) A7 -> P15
  - d. Sponsor van de Friese waterbouwkundige Willem Loré (1679-1744) A7 -> P13

Dit was de laatste vraag van onze wandelpuzzeltocht door het historische centrum van Leeuwarden. Je hebt nu in totaal 15 letters én 15 letterposities verzameld. Deze vormen gezamenlijk de naam van een bezienswaardigheid in Leeuwarden.

Weet jij om welke bezienswaardigheid het gaat? Vul deze tot slot hieronder als oplossing in.

Succes!

OPLOSSING:

1.	2.	3.		4.	5.	6.	7.	8.	9.		10.	11.	12.	13.	14.	15.
----	----	----	--	----	----	----	----	----	----	--	-----	-----	-----	-----	-----	-----

We lopen terug naar de Fryske Akademy en slaan linksaf de Groeneweg op. Na 110 meter bereiken we weer de parkeergarage “Oldehoofsterkerkhof”, het begin- en eindpunt van onze wandelpuzzeltocht.

We hopen dat we je met deze puzzeltocht een leuke dag in het historische centrum van Leeuwarden hebben bezorgd!

Vond je deze toeristische puzzeltocht leuk?

Probeer dan ook deze eens:

Autopuzzeltocht: Koloniën in Noord-Nederland

Afstand: 165 km

Route:

Blokzijl - Muggenbeet - Marijenkampen - Willemsoord - De Pol - Westvierdeparten - Wilhelminaoord - Oostvierdeparten - Boschoord - Doldersum - Zorgvlied - Veenhuizen - Bosberg - Oude Willem - Frederiksoord - Giethoorn - Vollenhove - Blokzijl.

Autopuzzeltocht: Langs de Friese Elf Steden

Afstand: 218 km

Route:

Leeuwarden - Sneek - IJlst - Sloten - Balk - Stavoren - Hindeloopen - Workum - Bolsward - Makkum - Harlingen - Franeker - Bartlehiem - Dokkum - Leeuwarden.

Autopuzzeltocht: Rondom de stad Groningen

Afstand: 190 km

Route:

Leek - Midwolde - Niehove - Houwerzijl - Zoutkamp - Leens - Hornhuizen - Pieterburen - Eenrum - Ezinge - Feerwerd - Garnwerd - Winsum - Onderdendam - Stitswerd - Doodstil - Uithuizen - Uithuizermeeden - Spijk - Appingedam - Delfzijl - Termunterzijl - Slochteren - Leek.

Wandelpuzzeltocht: Alkmaar

Afstand: 5 km

Bezienswaardigheden:

o.a. Waag, Hollands Kaasmuseum, Hof van Sonoy, Stadhuis, Grote of Sint-Laurenskerk, Stedelijk Museum, Molen van Piet, Wildemanshofje, Accijnstoren, Huis met de Kogel, Nationaal Biermuseum.

Disclaimer:

Belduna stelt zich aansprakelijk noch voor enige schade onverhoopt ontstaan door onjuiste informatie in deze puzzeltocht, noch voor schade aan jouw persoon, je medegenoten, je eigendommen of aan derden tijdens het maken van deze puzzeltocht.